

Alexandra KAAR, *Wirtschaft, Krieg und Seelenheil. Papst Martin V., Kaiser Sigismund und das Handelsverbot gegen die Hussiten in Böhmen* (= Reihe: *Forschungen zur Kaiser- und Papstgeschichte des Mittelalters. Beihefte zu J.F. Böhmer, Regesta Imperii, Band 46*), Wien – Köln – Weimar, Böhlau Verlag 2020, 387 s. ISBN 978–3–205–20940–9.

Hospodářská blokáda náleží mezi politické a ekonomické nástroje využívané už od antiky až po současnost. A jak ukazují různí autoři – často s nepříliš průkaznými výsledky. Rakouská historička Alexandra Kaar soustředila svůj zájem na dobu pozdního středověku. V upravené disertační práci obhájené v roce 2017 na Vídeňské univerzitě sledovala fungování ekonomických sankcí namířených vůči husitům. Čeští husité v letech 1420–1431 úspěšně odrazili několik křížových výprav namířených proti jejich doméně. Jedním z nástrojů, který měl zvrátit neúspěchy císaře Zikmunda Lucemburského na bojišti, byly právě zákazy obchodování s „kacíři“.

Navzdory intenzivnímu zájmu české historiografie o dějiny husitství dosud z pera českých historiků nevznikla monografie, která by se zabývala ekonomickými aspekty fungování českých korunních zemí v husitském období. Už proto je třeba ocenit publikaci Alexandry Kaar, která se vydala na velmi málo zpracované pole. Jednu z hlavních příčin omezeného počtu příspěvků věnovaných ekonomickým aspektům pojmenovává Alexandra Kaar hned v úvodu. Jsou jí značně torzovité prameny české provenience. Autorka se s touto překážkou vyrovnává rozsáhlými archivními výzkumy v okolních historických zemích. I proto je předložená kniha v mnohém průkopnická.

Je škoda, že do svého přehledu sekundární literatury s obdivuhodně širokým záběrem nezahrnula monografii polského historika Grzegorze Myśliwského, byť pracuje s několika jeho dílčími studii. Grzegorz Myśliwski publikoval v roce 2010 svoji disertační práci o dálkovém obchodu v Bratislavě (*Wrocław w przestrzeni gospodarczej Europy (XIII–XV wiek). Centrum czy peryferie?*), která má řadu výrazných přesahů i k hospodářským dějinám Čech. Také tento polský autor se musel vyrovnávat s omezenými domácími prameny. Zaměřil se proto na pohyb kapitálu mezi vřatislavskými kupci a ekonomicky navázanými zahraničními regiony. Díky tomu se mu podařilo představit tezi o ekonomické proměně postavení města v delší časové vlně. Alexandra Kaar tento problém řešila odlišně, podobně jako si odlišně vymezila i své badatelské zaměření. Místo práce, kterou bychom mohli řadit k ekonomické historiografii, předložila knihu, která se více blíží ke kulturními dějinami ovlivněným politickým dějinám. Velmi důležitým aspektem jejího výzkumu se stalo sledování politické komunikace.

Tomuto konstatování odpovídá i autorkou zvolená struktura, resp. hlavní části předložené monografie. Nejprve se zabývá zákazy obchodu s husity coby součástí vojenského

řešení konfliktu. Následně analyzuje výnosy o hospodářské blokadě Čech jako „kulturní praxi“ resp. symbolicko-komunikační proces upevňující postoje husitských protivníků. A konečně na tytéž doklady nahlíží prizmatem výzkumu panovnícké praxe Zikmunda Lucemburského a dalších středoevropských vladařů, kteří prostřednictvím vyhlášených zákazů reprezentovali svoji moc, naplňovali ideu „dobrého vladaře“. Adresátem tohoto aspektu politické komunikace byly především domácí zemské obce. Takto navržená struktura úvah umožnila Alexandře Kaar opakovaně ke korpusu shromážděných pramenů a nabídnout jejich další interpretaci. Vztah mezi vydavatelem a příjemcem, resp. mezi vydavatelem a publikem ukazuje, že autorka vnímala papežská i zeměpanská nařízení nejen v jejich utilitárním smyslu, tj. zákaz obchodu s „kacíři“, ale jako mnohovrstevnaté komunikační akty. Zároveň je třeba dodat, že ani hospodářské dějiny zcela nezmizely z autorčiny pozornosti. V příslušných kapitolách upozorňuje na druhy zboží, které do Čech navzdory zákazům procházely. Uvažuje o způsobech, jakým bylo zboží předáváno přes konfesní hranici a taky, komu tento způsob obchodu mohl přinést významné zisky. Za důležitý považují upozornění Alexandry Kaar na dvojí roli, v jakou vystupovala pohraniční katolická města – například Plzeň, ze které vedla přímá spojnice na Norimberk. V souladu se představami starší historiografie plnila roli pomezí katolické pevnosti. Současně však, jak píše Alexandra Kaar, někteří její kupci bohatli ze zprostředkovatelské role mezi Norimberkem a jeho trhem a husity, kteří mohli svým obchodním partnerům nabídnout část získané kořisti. Navzdory nařízením o obchodní blokadě tak do Čech stále proudilo jak luxusní, tak strategické zboží. Máme proto uvalování embarga považovat za neúspěšný nástroj? Alexandra Kaar dokládá, že restrikce měly i další významové roviny, a proto se vyplatí věnovat jim naši pozornost.

doc. Mgr. Martin Čapský, Ph.D.

Ústav historických věd, Fakulta filozofická,

Univerzita Pardubice

martin.capsky@upce.cz

ORCID: 0000-0002-3757-7394